

Теория и практика управления

УДК 336.77

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВ УКРАЇНИ

Воробйова О.І.

У статті досліджено основні напрями підвищення капіталізації банків України. Встановлено, що існують п'ять напрямів підвищення капіталізації банків. Доведено, що в умовах фінансово-економічної кризи можливо використовувати всі напрями підвищення капіталізації банків, зокрема і за рахунок держави.

Ключові слова: банки, капіталізація банків, напрями капіталізації банків

Сучасний стан банківської системи України вимагає додаткових заходів для виходу банківських установ на новий рівень фінансово-господарської діяльності та фінансової безпеки. Фінансово-економічна криза суттєво вплинула на фінансові показники банківських інститутів в Україні. Так, із 30 крупніших банків країни за 2009 р. збитки мали 14 банків. При цьому найбільші збитки мали такі провідні банки як «Райффайзен Банк Аваль» 2,019 млрд. грн., УкрСиббанк 1,244 млрд. грн., «ОТП Банк» 0,435 млрд. грн., «Альфа Банк» 0,348 млрд. грн., «Фінанси і кредит» 0,450 млрд. грн., ПУМБ 0,801 млрд. грн., Правекс-банк 0,711 млрд. грн., Донмістбанк 0,445 млрд. грн., Кредобанк 0,528 млрд. грн., Промінвестбанк 2,751 млрд. грн., «Київ», 2,988 млрд. грн., Укргазбанк 4,416 млрд. грн. [1, с. 12 – 14]. По даним НБУ банківська система країни у 2009 році мала збитки на суму понад 28 млрд. грн. [1, с. 12].

Такі великі збитки були пов'язані перш за все з наслідками фінансово-економічної кризи. Проте вагоме місце в цих збитках належить банківським менеджерам, які не змогли забезпечити необхідний рівень фінансової безпеки банківського інституту. Це підтверджується тим, що серед 30 крупніших банків існують і ті банки, які в аналогічних умовах фінансово-економічної кризи змогли одержати позитивні фінансові результати (прибутки). Серед таких банків можливо виділити: Приватбанк 1,051 млрд. грн., Ощадбанк 0,693 млрд. грн., Укрексімбанк 0,211 млрд. грн., Укрсоцбанк 0,127 млрд. грн., Кредитпромбанк 0,307 млрд. грн., «Ерсте Банк» 0,346 млрд. грн., Каліон Банк Україна 0,259 млрд. грн. [1, с. 14].

Окрім фінансової кризи та неефективного банківського менеджменту на обсяги збитків впливали наступні чинники:

- 1) практично було згорнуто кредитування як фізичних, так і юридичних осіб. А це є основним чинником формування доходів і прибутків банківських установ;
- 2) у зв'язку з вимогами НБУ банківські інститути були змушені формувати додаткові резерви для зменшення кредитних, депозитних, валютних та інших ризиків. Сума додатково сформованих резервів складає майже 65,4 млрд. грн., що більш аніж у двічі перевищує збитки всієї банківської системи країни;
- 3) постійне зростання кількості позичальників, що не можуть обслуговувати свій кредит, особливо в іноземній валюті;
- 4) недостатній рівень капіталізації банків України, що негативно позначилось на фінансових показниках і фінансовій безпеці, та фактично призвело до ліквідації частини банків країни.

Отже, щоб забезпечити необхідний рівень фінансових показників і фінансову безпеку, банки країни повинні підвищити свою капіталізацію. Це дасть змогу більш ефективно реагувати на різні прояви сучасного економічного середовища.

Проблема капіталізації банків України знаходить своє висвітлення в значній кількості наукових праць, серед яких можливо виділити Алексеєнко М.Д. [2, 3], Барановського О.І. [4], Васюренко О. [5], Владичина І.В. [6], Вожжова А. [7, 8], Диби М.І., Осадчого Є.С. [9], Довгань Ж. [10], Землячова С.В. [11], Ковальчук Е.М., Ковальчук Д.Ф. [12] та інші. В названих працях українські вчені проаналізували значення банківського капіталу для надійного, стійкого та ефективного функціонування як

окремого банку, так і всієї банківської системи країни. Вказані автори науково обґрунтували, що зростання банківського капіталу є запорукою не лише розвитку банківської системи, а й успішного і ефективного кредитування й інвестування коштів у реальний сектор економіки, вплив на попит і пропозицію товарів і послуг.

Проте постійні зміни в економіці країни, фінансово-економічна криза, політичні проблеми суспільства довели, що потрібні нові дослідження щодо обсягу банківського капіталу як окремого банку, так і всієї банківської системи, вирішення питання щодо напрямів підвищення капіталізації банків України.

Тому метою статті є визначення основних напрямів підвищення капіталізації банків України. Реалізація поставленої мети пов'язана із визначенням змісту капіталізації банків та реальної можливості збільшення обсягів банківського капіталу як окремими банками, так і всією банківською системою країни. Також велике науково-практичне значення в цьому питанні має оцінка ролі держави щодо прийняття участі в капіталізації банків країни.

Перш за все необхідно зазначити, що поняття «капіталізація банків» на сучасному етапі розвитку економічної науки має не менш як два визначення. Перше визначення сутності та змісту капіталізації банків найчастіше пов'язане з тим, що під капіталізацією банків розуміють збільшення обсягів банківського капіталу, зокрема власного капіталу. Зростання власного капіталу призводить до збільшення балансової вартості акцій банків.

Друге визначення сутності та змісту капіталізації банків пов'язане з тим, що під капіталізацією банків розуміють вартість акцій банків на відкритому фондовому ринку. Тобто ця капіталізація визначає ринкову вартість акцій банків.

Таблиця 1

Стан банківської системи України за 2008-2009 рр. (млрд. грн.) *

Показники	2008 р.	2009 р.	Зміни, %
1. Власний капітал	121,4	126,2	3,95
2. Зобов'язання (пасиви)	805,8	764,5	-5,13
3. Кошти фізичних осіб	213,2	210,1	-1,45
з них:			
строкові вклади	175,2	155,3	-11,36
поточні вклади	38,1	54,8	43,83
4. Кошти юридичних осіб	143,9	115,2	-19,94
5. Активи	927,2	890,7	-3,94
6. Загальні активи	971,8	1001,9	3,10
7. Доходи	120,6	143,1	18,66
з них:			
процентні	88,4	121,2	37,10
Комісійні	19,6	16,2	-17,35
8. Витрати	110,9	171,1	54,28
з них:			
Процентні	50,8	66,6	31,10
Комісійні	2,2	3,0	36,36
Формування резервів	—	65,4	—

* Джерело: Дані НБУ [14]

Кожне із наведених визначень має право на існування. Однак у нашому випадку капіталізація банків розглядається з позиції зростання як обсягів банківського капіталу, так і з позиції зростання ринкової вартості акцій банків. Тобто капіталізація банків є комплексним поняттям, пов'язаним із зростанням як балансової, так і ринкової вартості корпоративних прав власників банків, що позитивно впливає на рівень капіталізації всієї банківської системи країни. Підвищення капіталізації банків є не лише благом для їх власників, це основа нормального функціонування будь-якого банківського інституту, зростання довіри до нього з боку населення, кредиторів, нових інвесторів, рейтингових

агенцій, держави тощо. Однак в умовах світової фінансово-економічної кризи суттєво обмежена можливість збільшення ринкової вартості корпоративних прав власників банків, а тому фактично розглядається лише збільшення балансової вартості корпоративних прав власників банків.

Українська банківська система за визначенням Світового банку потребує подальшого збільшення обсягів банківського капіталу [13, с. 28]. Хоча в останні роки перед кризою НБУ вимагав від банків суттєвого збільшення власного капіталу, але фактично фінансово-економічна криза довела, що українські банки мають невеликий рівень капіталізації. Проте в умовах кризи більшість банків почала активно збільшувати обсяги власного капіталу за рахунок як «старих», так і «нових» інвесторів-акціонерів. При цьому акціонери більшості крупніших, крупних, середніх і малих банків активно намагались забезпечити додаткові вкладання капіталу з метою підвищення рівня капіталізації, а також забезпечити відповідний рівень ліквідності, який суттєво зменшився внаслідок кризового стану економіки.

В умовах фінансово-економічної кризи українські банки намагались зробити максимум можливого, щоб уникнути банкрутства, що підтверджується даними табл. 1.

Отже за 2009 р. банки країни збільшили власний капітал на 4,8 млрд. грн. або на 3,95%. Таке зростання було дуже важко забезпечити в умовах кризи, коли у більшості власників банків не вистачає фінансових ресурсів для інвестування. Проте зростання власного капіталу відбувалось не в усіх банках країни. Частина банків фактично втратила можливість самостійно функціонувати і до таких банків була ведена тимчасова адміністрація, яка призначалась НБУ. Така тимчасова адміністрація чи куратори НБУ повинні були забезпечити необхідні заходи з метою проведення фінансової санації банків. У частині банків проведена фінансова санація дала позитивні результати і банки були виведені із ситуації перед банкрутства.

Таблиця 2

**Показники банків, що здійснили фінансову санацію шляхом залучення нового інвестора*
(млрд. грн.)**

Показники	Банки				
	Промінвестбанк	«Київ»	Укргазбанк	Родовід-банк	«Національний Кредит»
Власники	Зовнішекономбанк (РФ)	Держава	Держава	Держава	Онестрат А.А.
Прибуток / збиток	-2,751	-2,988	-4,416	0,035	-0,001
Активи за 2008 р.	27,489	4,887	14,803	13,196	0,479
Активи за 2009 р.	30,437	3,473	12,090	16,952	0,422
Зростання / зменшення активів, %	10,72	-28,94	-18,33	28,47	-11,90
Кредитний портфель за 2008 р.	24,093	3,564	9,260	9,872	0,475
Кредитний портфель за 2009 р.	24,462	0,578	8,700	5,356	0,409
Зростання / зменшення кредитного портфеля, %	1,53	-83,78	-6,05	-45,75	-13,89
Депозити фізосіб за 2008 р.	9,178	2,233	5,485	3,535	0,161
Депозити фізосіб за 2009 р.	8,877	0,813	2,530	7,097	0,116
Зростання / зменшення депозитів фізосіб, %	-3,28	-63,59	-53,87	100,76	-27,95
Власний капітал за 2008 р.	3,262	0,590	1,453	1,410	0,066
Власний капітал за 2009 р.	5,610	1,184	3,257	4,336	0,097
Зростання / зменшення власного капіталу, %	71,98	100,68	124,16	207,52	46,97

* Джерело: Дані НБУ [14]

Загальні показники 2009 року виявились значно гіршими аніж у 2008 році. Скорочувались активи і пасиви банків. Зменшувались кошти фізичних і юридичних осіб, які знаходились на рахунках у банківських інститутах. Банки країни втратили довіру населення. Зростали витрати, які значно перекидали доходи банківських установ. Тобто показники 2009 року свідчать, що національну

банківську систему України вразила велика хвиля фінансово-економічної кризи. Однак, не зважаючи на великі втрати, банківська система країни витримала цей удар. Введення тимчасових адміністрацій з НБУ до більш ніж 20 банків країни з метою проведення фінансової санації дали позитивний результат. Частина цих банків змогла після фінансової санації вийти на новий рівень господарювання (табл. 2).

Так, Промінвестбанк за період фінансової санації потрапив у руки нових приватних власників, які за рахунок значного збільшення власного капіталу забезпечили суттєві зміни в балансі цього банку. При цьому власний капітал зріс на 71,98%, активи збільшились на 10,72%, кредитний портфель зріс на 1,53%, тоді як в інших банках кредитний портфель мав лише тенденцію до скорочення. Банку вдалося забезпечити стабілізацію ситуації, що позитивно відбилося на депозитах фізичних осіб, які скоротилися за рік всього на 3,28%.

Три банка «Київ», Укргазбанк і Родовід-банк після фінансової санації змінили форму власності. Ці банки з приватних стали державними. Це врятувало ці банки від банкрутства, дало можливість вирішити питання щодо депозитів фізичних осіб як самих цих банків, так і Укрпромбанку, депозити фізичних осіб якого були переведені до Родовід-банку. Проте фінансова санація банків країни за рахунок держави мала і свої негативні наслідки, що позначилось на стані державних фінансів країни.

Фінансово-економічна криза в котрий раз довела, що підвищення капіталізації банків є одним із головних чинників зростання економічного потенціалу банків та його складових: фінансового; кадрового; інформаційного; технічного; інноваційного; організаційно-управлінського; кредитно-інвестиційного, валютного, емісійного, розрахунково-платіжного; потенціалу посередницьких та комісійних послуг тощо.

За сучасних умов можливо виділити 5 напрямів підвищення капіталізації банків країни.

До першого напрямку підвищення капіталізації банків відноситься збільшення власного капіталу за рахунок реінвестування прибутку. Цей напрям має велике значення для будь-якого банку, зокрема і українських банків. Проте цей напрям підвищення капіталізації банків і банківської системи взагалі має право на існування лише в умовах стабільного зростання обсягів банківських послуг, зокрема значних доходів від кредитно-інвестиційної діяльності. Зростання прибутку від кредитно-інвестиційних операцій може бути при загальній тенденції до економічного зростання в країні, великих попитах на кредитні ресурси з боку фізичних і юридичних осіб. Однак в умовах фінансово-економічної кризи, погіршення стану державних фінансів, значної девальвації національної валюти до світових валют цей напрям капіталізації можуть використовувати лише окремі банки, які мають можливість одержувати прибуток і в цих складних умовах.

До другого напрямку підвищення капіталізації банків відноситься збільшення власного капіталу за рахунок додаткових внесків власників банку. Додаткові внески власників означають інвестиції в статутний капітал банку за рахунок або додаткової емісії акцій (зростання акціонерного капіталу для банків створених у формі АТ), або збільшення додаткового пайового капіталу (для банків створених у формі товариств з обмеженою відповідальністю), або збільшення статутного капіталу за рахунок державних коштів (для банків державної форми власності). Цей напрям можливий за умов, коли власники банків на момент рішення про підвищення капіталізації мають необхідні фінансові ресурси. Але в умовах фінансово-економічної кризи цей напрям вважається одним із провідних напрямів. Однак якщо банк вже потрапив у фінансову кризу, то найчастіше його власники вже не мають можливості врятувати банк за рахунок власних коштів.

До третього напрямку підвищення капіталізації банків відноситься збільшення власного капіталу за рахунок пошуку нових приватних інвесторів-власників як вітчизняних, так і зарубіжних, які мають можливість забезпечити необхідну капіталізацію банку і тим самим провести фінансову санацію і врятувати банк від банкрутства. Третій напрям капіталізації може бути здійснений як до початку фінансової кризи у банку, так і в період фінансової кризи в банку. Якщо пошуки нових інвесторів здійснюються ще у до кризовий період, то це означає, що чинні власники намагаються передати банк до «нових» власників за більш великі кошти, щоб мати: а) найбільший прибуток від продажу банку; б) уникнути негативних процесів, які можуть бути в майбутньому з таким банком; в) більш

ефективно розпорядитися отриманим капіталом за рахунок своєчасного продажу. Прикладів таких продажів банків в Україні новим інвесторам-власникам достатньо, зокрема «Райффайзен Банк Аваль», «УкрСиббанк», «ОТП Банк», Укрсоцбанк, Правекс-банк та інші. Якщо пошуки нових інвесторів-власників здійснюються в період фінансової кризи в банку, то це є одною із процедур фінансової санації за рахунок зовнішніх фінансових ресурсів. Як правило, цей напрям підвищення капіталізації в умовах фінансової кризи в банку має найкращі результати. Проте велике значення має фінансовий стан банку, його місце серед інших банків у до кризовий період, довіра з боку населення та юридичних осіб, розгалуженість мережі цього банку в країні та за її кордонами. В Україні тільки два банки із 21, що попали у фінансову кризу, змогли скористатися цим напрямом підвищення капіталізації – Промінвестбанк і «Національний кредит». В умовах глобальної фінансово-економічної кризи кількість інвесторів, які в змозі та бажають купити банк, що знаходиться у фінансовій кризі та ще й в Україні, дуже обмежена. А тому цей напрям підвищення капіталізації банків в кризових умовах є відносно обмежений.

До четвертого напрямку підвищення капіталізації банків відноситься збільшення власного капіталу за рахунок об'єднання одного банку з другим або з кількома банками та приєднання одного банку до другого банку. Цей напрям в умовах кризового стану банків має всі підстави для свого існування і активного впровадження. Якщо чинні власники банку та його менеджмент не мають реальних санаційних можливостей вивести банк із кризового стану та не можуть залучити нового інвестора, який суттєво збільшив би власний капітал банку, то об'єднання чи приєднання є найкращим виходом для банку, що знаходиться у фінансовій кризі. Однак цей напрям підвищення капіталізації має і свої обмеження. Основними обмеженнями є реальні бажання чинних власників до об'єднання чи приєднання на умовах, які запропонує приймаючий банк, а також бажання приймаючого банку здійснити реальне об'єднання чи приєднання до себе кризового банку. Світовий досвід та досвід об'єднання чи приєднання банків в Україні свідчить, що приймати чи об'єднуватись з банком, який знаходиться в стадії перед банкрутством, практично не має бажуючих. Велика кількість банків України, що опинились в глибокій фінансовій кризі, не змогли знайти партнерів по об'єднанню чи приєднанню. А тому цей напрям підвищення капіталізації банків має право на існування, але фактично є обмеженим через незацікавленість власників або банку, що знаходиться в кризовому стані, або банку, якій може прийняти до себе кризовий банк.

До п'ятого напрямку підвищення капіталізації банків відноситься збільшення власного капіталу за рахунок держави шляхом реінвестування коштів державного бюджету в статутний капітал банку, а також при необхідності перетворення банку з приватного на державний банк. Світова практика доводить, що такий напрям підвищення капіталізації банків не є дуже ефективним. У більшості випадків держава, здійснюючи капіталізацію банків за рахунок державних коштів, намагається лише врятувати банк від банкрутства, а не здійснити його перетворення з приватного на державний банк. Це необхідно робити з метою уникнути великих соціально-економічних втрат і негараздів, які можуть негативно вплинути на політичну та соціально-економічну обстановку в країні. Держава, вкладаючи свої кошти у власний капітал банку, зацікавлена таким чином підтримати не лише окремих банків, а й всю банківську систему. Проте держава не має можливостей інвестувати значні обсяги коштів у всі банки, що знаходяться у кризовому стані. Звідси держава вибирає лише ті банки, руйнація яких може суттєво вплинути на всю банківську систему та соціально-економічний стан у країні.

В Україні уряд з метою запобігання руйнації всієї банківської системи здійснив підвищення капіталізації: по-перше, державних банків – Ощадбанку і Укресімбанку. Особливо значні кошти були інвестовані у власний капітал Ощадбанку в грудні 2008 року; по-друге, приватних банків – «Київ», Укргазбанк, Родовід-банк, які після підвищення капіталізації були переведені з приватних до державних банків.

Це дало змогу: по-перше, уникнути банкрутства достатньо великих приватних банків; по-друге, забезпечити вирішення питання щодо депозитних вкладів значної частини населення країни; по-третє, зменшити навантаження на фонд гарантування вкладів фізичних осіб, який не мав необхідної суми для повернення вкладів фізичним особам в умовах, коли практично 17 банків знаходилися на стадії банкрутства, а 5 банків вже об'явлені банкрутами.

Рівень підвищення капіталізації банків	Напрямок підвищення капіталізації банків	Умови реалізації напрямку підвищення капіталізації банку
Рівень перший	Перший напрям – підвищення капіталізації банків за рахунок реінвестування прибутку	Реалізується при стабільній ситуації та загальній тенденції до економічного зростання в соціально-економічній системі. При неможливості – перехід на другий рівень
Рівень другий	Другий напрям – підвищення капіталізації банків за рахунок чинних власників	Реалізується за умов коли банку не вистачає прибутку, коли НБУ потребує масштабного зростання власного капіталу, коли значно зменшується ліквідність банку. При неможливості – перехід на третій рівень
Рівень третій	Третій напрям – підвищення капіталізації банків за рахунок нових вітчизняних та (чи) іноземних інвесторів	Реалізується за умов коли чинні власники не мають бажання або не спроможні допомогти своєму банку, або не впорались із своїм банком, і фінансову санацію здійснюють антикризові менеджери з використанням зовнішніх фінансових ресурсів. При неможливості – перехід на четвертий рівень
Рівень четвертий	Четвертий напрям – підвищення капіталізації банків за рахунок об'єднання чи приєднання одного банку до другого	Реалізується як на до кризовій, так і кризовій стадії функціонування банку. Проте на до кризовій стадії процес об'єднання чи приєднання здійснюється набагато успішній аніж на стадії кризи. При неможливості – перехід на п'ятий рівень
П'ятий рівень	П'ятий напрям – підвищення капіталізації банків за рахунок коштів держави	Реалізується як виняткова ситуація, коли не має інших шляхів підвищення капіталізації банків, а соціально-економічний і політичний стан вимагає невідкладного втручання держави своїми коштами.

Рис. 1. Схема підвищення капіталізації банків в до кризовий і кризовий періоди

Виходячи із загальних інтересів України втручання держави в банківську систему шляхом підвищення капіталізації мала право на існування. Аналогічні заходи в умовах світової фінансової кризи зробили практично всі країни, зокрема США, Німеччина, Велика Британія, Франція, Росія та інші. Однак більшість країн вимагали від банків зміни своєї поведінки та повернення державі коштів після досягнення стабілізації фінансової ситуації.

Український уряд, виходячи із особливостей вітчизняної банківської системи, ментальності вітчизняних власників банків і банківських менеджерів, прийняв рішення, що більш доцільним є перетворення капіталізованих державою банків з приватних на державні. Ми вважаємо, що це вимушена міра. Необхідно зробити все, щоб після закінчення фінансово-економічної кризи в країні приватний капітал знову повернувся до цих банків, але на нових умовах шляхом їх конкурсної продажу за справедливою для держави ціною і повернення коштів до державного бюджету.

Крім того, втручання держави в процес підвищення капіталізації банків може розглядатися як виняток. Держава не є ефективним власником, у т.ч. і банківських інститутів. За нашою думкою,

держава може мати 1-2 державних банків через яких здійснювати свою політику в середині банківської системи. Це можливо вважати достатнім для банківської системи України. Однак держава повинна більш активно втручатися в процес регулювання обсягу банківського капіталу шляхом встановлення таких вимог для всіх приватних банків, які б забезпечили або значне підвищення капіталізації банків за рахунок чинних власників, або залучення нових власників з великим капіталом, або створення умов за якими чинні власники банків погодяться на об'єднання малих і середніх банків чи приєднання до великих банків країни.

Отже на основі аналізу напрямів підвищення капіталізації банків України можливо запропонувати загальну схему їх реалізації в Україні виходячи із реальних можливостей як чинних власників, так і тих власників, що залучаються до придбання того чи іншого банку (рис. 1).

Перший рівень – відповідає першому напрямку підвищення капіталізації банків за рахунок реінвестування прибутку. Цей напрям може бути реалізований лише при стабільній ситуації та економічному зростанні в країні.

Другий рівень – відповідає другому напрямку підвищення капіталізації банків за рахунок коштів чинних власників. Він реалізується за таких умов: а) коли банку не вистачає власного прибутку для капіталізації; б) коли вимоги НБУ потребують масштабного зростання власного капіталу; в) коли значно зменшується рівень ліквідності банку через кризові явища як в самому банку, так і в економіці країни.

Третій рівень – відповідає третьому напрямку підвищення капіталізації банків за рахунок пошуку і залучення приватних вітчизняних та (чи) іноземних інвесторів. Він становиться необхідним, коли чинні власники неспроможні допомогти своєму банку.

Третій напрям реалізується за таких умов: а) чинні власники не бажають здійснювати підвищення капіталізації і згодні продати банк новим інвесторам; б) чинні власники не мають можливості здійснювати капіталізацію свого банку і через те приймають рішення про його продаж новим інвесторам; в) чинні власники не впорались з банком та його доля вирішується тимчасовою адміністрацією, яка призначена НБУ, проводиться фінансова санація з обов'язковим залученням нового інвестора.

Четвертий рівень – відповідає четвертому напрямку підвищення капіталізації банків за рахунок приєднання чи об'єднання одного банку до другого. Цей напрям може бути реалізований як на до кризовій стадії, так і в умовах фінансової кризи в банку. Проте реалізація цього напрямку підвищення капіталізації може бути проведена лише при бажанні чинних власників кризового банку і власників банків, що можуть об'єднатися чи приєднати кризовий банк. Однак такий сценарій підвищення капіталізації банків частіше реалізується в до кризовий період, а в умовах кризи він практично не спрацьовує.

П'ятий рівень – відповідає п'ятому напрямку підвищення капіталізації банків за рахунок коштів держави. Він може реалізуватися лише тоді, коли вичерпані інші можливості здійснити підвищення капіталізації банку і не допустити банк до банкрутства. Але цей напрям слід розглядати як крайню міру. Держава за рахунок державного бюджету підвищує капіталізацію банків лише через необхідність не допустити руйнування банківської системи і значного соціально-економічного і політичного вибуху в країні.

ВИСНОВКИ

На основі проведених досліджень можливо зробити наступні висновки:

по-перше, підвищення капіталізації банків України є одним з найважливіших заходів для зростання їх економічного потенціалу;

по-друге, підвищення капіталізації банків може здійснюватися як в до кризовий, так і кризовий періоди. При цьому реально може бути запропоновано лише п'ять напрямів підвищення капіталізації: а) за рахунок реінвестування прибутку банку; б) за рахунок коштів чинних власників; в) за рахунок залучення нових приватних вітчизняних та (чи) іноземних інвесторів; г) за рахунок об'єднання чи приєднання слабких чи кризових банків до більш могутніх банківських установ; д) за рахунок втручання держави через реінвестування коштів державного бюджету;

по-третє, всі наведені напрями підвищення капіталізації банків мають право на існування, але втручання держави коштами державного бюджету слід розглядати як виняток, який пов'язаний з кризовим станом як всієї банківської системи, так і економіки в цілому;

по-четверте, держава повинна вкласти кошти в підвищення капіталізації банків повернути через механізм повторної приватизації за справедливою ціною продажу банку;

по-п'яте, подальші дослідження в цьому напрямі полягають в оцінці рівня ефективності кожного напрямку підвищення капіталізації банків в умовах фінансової кризи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буруль Е. Большая диета / Е. Буруль // Деньги. – 2010. – №3 (173). – С. 10 – 17.
2. Алексеенко М.Д. Капітал банку: питання теорії та практики: моногр. / М.Д. Алексеенко. – К.: КНЕУ, 2002. – 276 с.
3. Алексеенко М.Д. Формування статутного капіталу банку / М.Д. Алексеенко, Л.М. Алексеенко / Фінанси України. – 2005. – №4. – С. 109 – 115.
4. Барановський О.І. Стійкість банківської системи України / О.І. Барановський // Фінанси України. – 2007. – №9. – С. 75 – 87.
5. Васюренко О. Ресурсний потенціал комерційного банку / О. Васюренко, І. Федосик // Банківська справа. – 2002. – №2. – С. 58 – 64.
6. Владичин У.В. Капіталізація банківської системи в Україні / У.В. Владичин // Фінанси України. – 2002. – №7. – С. 145 – 151.
7. Вожжов А. Капітал комерційних банків як складова ресурсів банківської системи / А. Вожжов, О. Клименко // Банківська справа. – 2003. – №4. – С. 83 – 95.
8. Вожжов А.П. Сущность и функции капитала банка. Проблемы банковского капитала на Украине / А.П. Вожжов, А. Клименко // Економіка. Фінанси. Право. – 2001. – №3. – С. 18 – 27.
9. Диба М.І. Капіталізація банківської системи як чинник підвищення надійності економіки України / М.І. Диба, Є.С. Осадчий // Фінанси України. – 2008. – №6. – С. 77 – 88.
10. Довгань Ж. Банківській капітал: сутність і значення / Ж. Довгань // Вісник Національного банку України. – 1998. – №7. – С. 18 – 20.
11. Землячов С.В. Ресурсна база комерційних банків та особливості її формування в Україні / С.В. Землячов. – Сімферополь: НАПКБ, 2008. – 185 с.
12. Ковальчук Е.М. Капіталізація банківської системи України / Е.М. Ковальчук, Д.Ф. Ковальчук // Фінанси України. – 2001. – №12. – С. 128 – 135.
13. Алексеенко И. Некапитальная система / И. Алексеенко // Эксперт. – 2010. – №8. – С. 28 – 30.
14. Національний банк України. Сайт в мережі Інтернет. – www.bank.gov.ua